

Geyer József (1887–1953) Esztergom főegyházmegyei áldozópap, nemzetközi hírvé-
gyar organológus, a Zeneakadémia egykori liturgia- és organaismeret-tanára 1916-
ban (régies helyesírással) papírra vetett gondolatai az orgona elhelyezéséről.*

„Hol kell az orgonát felállítani?

Az orgona helyének is nagy befolyása van az ő akusztikai hatására. Az orgonának sem túlmélyen lent, sem túlmagasan fent nem szabad állnia. Ahol az orgonának saját karzaton kell állnia, a karzat alsó padlózata körülbelül abban a vízszintes síkban legyen, mely a helyiség magassági vonalát alulról számítva az első és második harmada közt metszi, de ahol nincsen külön orgonakarzat, jó az orgonát szintén hasonló magasságban elhelyezni. Az orgonának ezenkívül, lehetőleg templomokban is, elől, a hallgatóság előtt, nem pedig hátul a főkapu felett kell állnia, mert az orgonának a hangképet a hallgatóság elé kell tárnia. Ez látszólag csekélység, de mégis nagy jelentőséggel bír. Miért zengjen az az eszköz, mely lelkünket halló érzékeink útján felemelni van hivatva, a hátunkba, mikor a természet fülkagyolóink hangfelfogó felületét előre irányította? Ha meg is halljuk a hátulról jött hangot, mivel ez felesleges kerülő úton jut hozzánk, appercepciója részünkről már nem elég üde, tiszta, közvetlen és természetes. Az orgona és egyáltalán a karzat természetes helye elől van, templomokban a szentélyben, a főoltár mögött, nem nagyon magasban felette, tehát úgy építéstechnikailag, mint akusztikailag ennek megfelelően kell számára a kellő helyről előre gondoskodni.** Ez az építészeknek is gazdag, új eszmék anyagául szolgálhat. Az orgona művészi képezett szép, könnyed, mintegy eleven homlokzata nagyon elősegíti az oltár környékének és a szentély háttérének motiválását és kidomborítását. (E tételt Spitta Frigyes strassburgi bölcsész, a nagy Bach-életrajzíró, Spitta Fülöp testvéröccse állította fel először komoly sikerrel és ma már igen tekintélyes teret hódított.) Igaz, hogy nehéz két olyan nagy tárgyat, mint az orgona és az oltár kellő művészettel optikailag és akusztikailag is harmonikusan egymás fölé helyezni, de ez már inkább az orgona optikai hatásának esztétikájához tartozik. Az építészeknek ezt a munkát persze csak megbízható szakértők, jó orgonaépítők és intelligens organisták együttes közreműködésével szabad megtervezniük, mert ellenkező esetben olyan félreértések támadhatnak, melyekért aligha vállalna valaki felelősséget.”

* Geyer József: *A művészi orgona. Az orgonaépítőművészet időszerű problémái*. Budapest 1917. 28–29.

** Geyer művének tíz évvel későbbi német kiadása itt az alábbi, a liturgia szempontjait is taglaló szöveggel folytatódik: „Dies fördert auch die Ansprüche der Liturgie sehr vorteilhaft. Die Verlegung des Kirchenchores und damit auch diejenige der Orgel auf den vom Altar entferntesten Punkt der Kirche (17-18. Jahrhundert) hat zu jenen Zuständen geführt, die man heute in liturgischer und künstlerischer Beziehung lang und breit so schwer beklagt. An welchem anderen Orte, wo sonst Musik geboten wird, würde man sich etwas derart unnatürliches gefallen lassen, daß einem hinterm Rücken gesungen und musiziert wird? Der Kirchenchor und die Orgel auf der rückwärtigen Empore bilden zum Altare keine Kongruenz, sondern eine Konkurrenz, das heißt sie wirken ablenkend, statt hinlenkend. Der Kirchenchor und die Orgel gehören sinngemäß und historisch zum Altare.” Joseph Geyer: *Studien über zeitgemässe Fragen der Orgelbaukunst*. Einsiedeln 1927. 27.